

„Rotacija“ v Jugoslaviji

Za 1. julij je napovedano zasedanje centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, da bo odločil o rotaciji funkcij. Kot je poročala tiskovna agencija ANSA iz Beograda, bo sklenil centralni komitej važne spremembe v sestavi izvršilnih odborov, tako na zvezni kot na republiški ravni, pa tudi glede okrajnih in občinskih odborov, tako da bodo te spremembe zajele okrog 30.000 ljudi. Glavne osebnosti, ki jih bo zajela rotacija, so podpredsednik republike Ranković, predsednik zvezne zbornice Kardelj in predsednik zvezne vlade Stambolić, ki bodo morali pustiti svoje sedanje funkcije in ne bodo mogli kandidirati pri prihodnjih volitvah.

Poleg tega bo centralni komitej baje sklenil, da funkcij v vladi ne bodo smeli več prevzeti predstavniki Zveze komunistov, ki imajo vodilne funkcije v centralnih komitejih zveze in posameznih republik ter v okrajnih in občinskih komitejih. Zveza komunistov naj bi imela predvsem politično in kritično funkcijo nasproti izvršilnim odborom. Njena naloga bo tudi ta, da se bori proti morebitnim odstopom pri izvajanju samoupravljanja in gospodarske, finančne in valutne reforme.

To rotacijo je napovedal že pred tremi meseci predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva, Lazar Koliševski. Zdaj se zdi, da je odločitev dozorela. Seveda »rotacija« ne pomeni, da bodo tisti, ki bodo pustili upravne in državniške funkcije, s tem odrinjeni v pasivnost. Posvetili se bodo le bolj političnemu delu. V bistvu bo pomenila rotacija, da posameznik ne bo mogel opravljati hkrati važnih upravnih oziroma državnih in političnih funkcij, ampak samo ene ali druge. To načelo je bilo teoretično pravzaprav že vedno v veljavi, četudi se je v praksi dogajalo, da se je marsikdo nekoliko predolgo »obotavljal« na določenem mestu, s čimer je vzbujal vtis, da je osebno preveč navezan na tisti stolček ali da se stvari prepočasi spreminjajo, ko gre za to, da bi se duhovi, npr. v zvezi z gospodarsko reformo, hitro in temeljito preusmerili.

Razumljivo je, da se javnost tako v Jugoslaviji kakor tudi v tujini ob napovedih o rotaciji sprašuje, če bo imelo to tudi kake politične posledice. Tega za zdaj še ni mogoče reči. Prezgodaj bi bilo to zanimali ali potrditi, ker ni za to nikakih podatkov. Vsekakor vsaka osebna sprememba v najvišjih funkcijah prinese s seboj vsaj drug stil in temperament v obravnavanju političnih vprašanj, pa tudi drugačne osebne izkušnje in morda tudi presoje, seveda v okviru skupno določenih osnov in per-

(Nadaljevanje na 2. strani)

SPORAZUM MED CERKVIJO IN SFRJ

Vatikan in Jugoslavija sta podpisala v soboto sporazum za vzpostavitev poluradnih odnosov med njima. Sporazum sta podpisala v Beogradu pooblaščenec Vatikana, monsinjor Casaroli, in jugoslovanski pooblaščenec, predsednik Zvezne komisije za verska vprašanja, Morača. Predstavniki Vatikana v Beogradu bo apostolski delegat, ki bo opravljal tudi funkcije odposlanca pri zvezni vladi. Ta pa bo imenovala svojega odposlanca pri Vatikanu. Odposlanca bo sta uživala privilegije in imuniteto, ki gre do diplomatskim predstavnikom, ne bosta pa imela diplomatskega statusa.

Diplomatski odnosi med Jugoslavijo in Vatikanom so bili pretrgani pred 14 leti.

Ta sporazum predstavlja uspeh pogajanj, ki so se vodila v štirih razdobjih v času od julija 1964 do aprila letos v Rimu in v Beogradu med predstavniki jugoslovanske vlade in Vatikana. Sporazum določa nekatera temeljna stališča jugoslovanske vlade in Vatikana, kar zadeva odnose med jugoslovansko republiko in katoliško Cerkvijo.

Napetost med državo in Cerkvijo v Jugoslaviji se je začela že z ustanovitvijo komunističnega režima, čemur se je pridružila še vrsta dogodkov, ki so dosegli višek z obsodbo primasa katoliške Cerkve v Jugoslaviji, monsinjora Stepinca, zagrebškega nadškofa, na šestnajst let ječe. Nadškof Stepinac je bil potem imenovan od papeža Pija XII. za kardinala. Odnosi med Vatikanom in Jugoslavijo je pretrgala jugoslovanska vlada decembra leta 1952 prav zaradi tega imenovanja.

Vendar pa so živeli škofje, duhovščina in verniki v Jugoslaviji vedno v boljših razmerah, kakor pa katoličani v drugih komunističnih državah po drugi svetovni vojni. Ob smrti kardinala Stepinca so jugoslovanske oblasti dovolile slovesne pogrebne obrede in da so ga pokopali v zagrebški katedrali.

Oktobra leta 1960 so predložili jugoslovanski škofje zvezni vladi spomenico, ki je obsegala 18 točk, za normalizacijo odnosov med državo in Cerkvijo. V njej so zahtevali vrsto koncesij, med drugim večjo svobodo pri poučevanju verouka in pri širjenju katoliškega tiska in točnejše izvajanje zakonov o verskih skupnostih. Škofje so tudi zahtevali, naj se zvezna vlada obveže, da bo obravnavala vprašanja, ki zadevajo katoliško Cerkev naravnost s cerkvenimi oblastmi in ne preko takoimenovanega »Društva katoliških duhnikov«. Zahtevali so tudi točnejše izvajanje zakonov s strani nižjih oblastí, ki so pogosto samovoljno tolmačile in omejevale predpise, katere je izdajala glede verskih zadev zvezna vlada.

Učinek je bil pozitiven. Vlada je spome-

nico ugodno sprejela in tista spomenica je služila potem za osnovo pri izboljšanju odnosov med državno oblastjo in katoliško Cerkvijo. Važen je bil tudi korak, ki so ga napravili jugoslovanski komunisti decembra leta 1964, ko so odpravili iz pravilnika Zveze komunistov prejšnje določilo, po katerem pripadnost komunističnemu gibanju ni bila »združljiva s pripadnostjo kakšnemu verskemu prepričanju«.

Potem se je pokazalo tudi novo zadržanje zvezne vlade do Vatikana, ki je postalo značilno zlasti o nastopu vlade papeža Janeza XXIII. Prav v času njegovega papeževanja je prišlo do prvih sondiranj za obnovo odnosov. Ta sondiranja so bila pozneje okrepljena, tako da so postala prava pogajanja. Jugoslovanska vlada je tudi poslala svojega uradnega predstavnika na slovesno kronanje papeža Pavla VI., papež pa je poslal predsedniku Titu zlato medaljo v spomin na svoje kronanje, z lastnoročnim posvetilom. Po strašnem potresu v Skopju je poslal papež za žrtve potresa obilen denarni dar, uradna jugoslovanska delegacija, katero je vodil državni podtajnik Petar Ivičević, podpredsednik zvezne komisije za verska vprašanja, pa se je udeležila slovesnosti ob zaključku drugega vatikanskega cerkvenega zbora.

Oboje je bilo značilen znak izboljšanja, do katerega je prišlo v odnošjih med Vatikanom in Jugoslavijo in katero je zdaj zapečatil sporazum, o katerem mislijo v Vatikanu, kot je slišati, naj bi služil za vzor tudi za sporazum ali »modus vivendi« med katoliško Cerkvijo in vladami v drugih komunističnih državah.

Podpis sporazuma v Beogradu je zelo ugodno odjeknil v svetu. Vsepovsod na Zahodu ga pozitivno komentirajo.

Münchenski neodvisni dnevnik »Süddeutsche Zeitung« je prinesel o sporazumu med Jugoslavijo in Vatikanom komentar pod naslovom »Beograd je strpnejši kot Varšava«. V njem primerja položaj katoliške Cerkve na Poljskem, kjer Gomulkova vlada še vedno ni doumela, da s tem, ko s policijo ovira romanje čenstohovske »Črne Marije« po poljski deželi, samo draži katoličane in budi njihov odpor.

Jugoslovanski režim pa je iz lastnih izkušenj spoznal, da je bolje živeti v miru s Cerkvijo. Od smrti kardinala Stepinca, ki je lahko dobil časten pokop v zagrebški katedrali, se je začelo pomirjenje med državo in Cerkvijo. Jugoslovanski državni pravniki so pred kratkim celo obtožili nekoga publicista zaradi žalitve verskih čustev.

Podobno pišejo drugi zahodnonemški listi, pa tudi drugi zahodni tisk.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA 3. julija, ob: 8.30 Kinetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: S pravljico okrog sveta: 1. »Čudovita potovanja Danijela O'Rourkeja«. Napisal Dušan Pertot. Režija Lojzka Lombar; 12.00 Nabožne pesni; 12.15 Vera in naš čas; 15.30 »V fujakarju«, radijska drama, napisal Arthur Adamov, prevedel Vinko Beličič. Igra Radijski oder, režira Stana Kopitar; 17.00 Vabilo na ples; 20.30 Iz slovenske folklorne; Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico julija«.

♦ PONEDELJEK 4. julija, ob: 11.45 Trije ansambli, tri dežele; 12.15 Počitniška srečanja, pripravil Saša Martelanc; 13.30 Znale melodije; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Iz ženskih tednikov in revij; 21.00 Camille Saint-Saëns: »Samson in Dalila«, opera v treh dejanjih.

♦ TOREK, 5. julija, ob: 11.45 Popevke treh rodov; 12.00 Iz slovenske folklorne. Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico julija«; 17.20 Italijanščina po radiu; 19.15 Spoznavajmo naravo, napisala Mara Kalan; 19.30 Slovenske zborovske pesmi; 21.00 Gore v slovenski literaturi; Klement Jug: »Trije krti v snegu«, pripravil Martin Jevnikar; 21.20 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1965-66; 22.40 Črni cvet, jazzovska revija.

♦ SREDA 6. julija, ob: 11.45 Glasbila in barve; 12.15 Turistični razgledi, pripravil Franc Orožen; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Sodobne bolezni; 19.30 Motivi, ki so mladim všeči; 20.35 Dobra sosesčina, glasbena oddaja, ki so jo pripravile celovška, ljubljanska in tržaška radijska postaja; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 22.10) Knjižne novosti: Vladimir Kavčič: »Upanje«, ocena Martin Jevnikar.

♦ ČETRTEK 7. julija, ob: 11.45 Trije glasovi, trie slogi; 12.00 Josip Jurčič: »Deseti brat« (5) »Kvas se zaljubi v Manico«, priredba Martin Jevnikar. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 17.20 Italijanščina po radiu; 19.00 Zlata skrinjica — otroške pesmi in skladbe. Pripravila Desa Kraševc; 19.40 Zbori Furlanije - Julijske krajine; 21.00 »Žena«. Igra v treh dejanjih, napisal Achille Torelli, prevedla Nada Konjedić. Režira Jože Peterlin.

♦ PETEK, 8. julija, ob: 11.45 Orkestri lahke glasbe; 12.15 Zena in dom, pripravila Jadviga Taljat; 13.30 Glasbeno potovanje po svetu; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Glasba Karla Pahorja, oddaja ob skladateljevi 70-letnici; pripravila Danijela Nedoh; 19.15 Umetnostne galerije v Italiji; Milko Bambič: »Galleria dell'Accademia v Benetkah«; 20.35 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Sindikati v moderni državi.

♦ SOBOTA, 9. julija, ob: 11.45 Vokalni ansambli; 12.15 Zivalstvo Jadranskega morja; Tone Penko: »Morske zvezde«, 15.30 Zbor »Jacobus Gallus« iz Trsta, vodi Ubaldo Vrabc; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Franc Jeza: »Dekle na oglas«, delo nagrajeno na natečaju RAI-Italijanske Radiotelevizije 1965 za izvirne slovenske novele; 17.20 Skala in ladja. Komentariji o dogodkih po koncilu in v jubilejnim letu; 18.30 Panorama ameriške folklorne; 19.15 Počitniška srečanja, pripravila Saša Martelanc; 21.00 Josip Jurčič: »Deseti brat« (6) »Marjan je ljubosumen« 21.40 Operetne melodije.

TEDENSKI KOLEDARČEK

3. julija, nedelja: Nada, Hiacint
4. julija, ponedeljek: Uroš, Urh
5. julija, torek: Ciril in Metod
6. julija, sreda: Dušica, Jan
7. julija, četrtek: Manica, Vilibald
8. julija, petek: Liza, Spela
9. julija, sobota: Veronika, Verenka
10. julija, nedelja: Ljubica, Amalija

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Hujše ameriško bombardiranje

Ameriška letala so v sredo prvič od začetka vojne v Vietnamu bombardirala predmestja Hanoja in industrijskega in pristaniškega mesta Haifong. Uničila so hranilnike bencina in nafte. Računa se, da je zgorelo ali izteklo okrog 100.000 ton goriva, velik del vse severno vietnamske zaloge.

V vseh prestolnicah živahno komentirajo to bombardiranje in ga označujejo za dramatičen razvoj vietnamske vojne. Mnenja si nasprotujejo. Zlasti ameriški parlamentarci sami različno presojujejo povelje predsednika Johnsona, naj se vojna približa obema velikima severno-vietnamskima mestoma, katerih se doslej še ni bila dotaknila. Tisti parlamentarci, ki veljajo za zmerne, trdijo, da bo tako bombardiranje otežilo sporazumno in mirno poravnavo vojnega spopada. Zagovorniki odločnejše akcije pa so zadovoljni s to predsednikovo odločitvijo, ki bi morala zlomiti severno-vietnamski odpor ali vsaj zmanjšati sposobnost Severnega Vietnamu za ofenzivo in zbiranje v Južni Vietnam.

ODLOČNEJŠA AMERIŠKA AKCIJA

Obrambni minister Mc Namara je naznanil, da se je odločil ameriški predsednik za ta sklep po nasvetu, ki sta mu ga dala on sam in zunanji minister Rusk. Na to odločitev je bajé vplivalo tudi pojmovanje, ki so si ga ustvarili ameriški državniki ob preučitvi položaja v južno-vzhodni Aziji. Dejstvo je, da so zmagali tisti, ki hočejo v Vietnamu odločnejšo akcijo. Združene države so dobile tam bajé tudi popolnoma proste roke od svojih zaveznikov v obrambni organizaciji za južno-vzhodno Azijo, SEATO, in so tudi ugotovile, da komunistični Vietnam že nekoliko popušča, še bolj pa se to kaže pri državah, ki so zavemale doslej stališče dobrohotne nevtralnosti ali pa so celo podpirale Severni Vietnam, kot na primer Laos in Kambodža.

MORO V NEMCIJI

Ministrski predsednik Moro je od nedelje na obisku v Zahodni Nemčiji. Obiskal je tudi Zahodni Berlin in Stuttgart.

Obisk kitajskega ministrskega predsednika Ču En Laia v Romuniji ni rodil uspeha, ki ga je pričakoval, in bo verjetno le poslabšal romunsko-kitajske odnose. Zato pa je bil Ču En Lai s tem večjim »navdušenjem« sprejet v kitajskem satelitu Albaniji.

Izdolovanje slovitih idrijskih čipk je zadnje čase zelo padlo, ker so izdelki preslabo plačani. Ob enako dolgem delovnem času zaslužijo delavke v industriji 55.000 dinarjev mesečno, čipkarice pa komaj malo več kot četrtino te vsote, je povedala ravnateljica »Čipke« v Idriji.

»ROTACIJA« V JUGOSLAVIJI

(Nadaljevanje s 1. strani)

spektiv. Zato je možno, da se bo »rotacija« poznala tudi v političnem pogledu, ni pa verjetno, da bi v večji meri preusmerila jugoslavansko notranjo, zunanjo ali gospodarsko politiko. Lahko pa ji da večji ali manjši zagon v že določeni smeri in tudi smer samo lahko popravi za kako nebitveno stopinjo, da bi še bolje izkoristila ugodne vetrove in struje.

V odgovornih ameriških krogih je razširjeno mnenje, da bo možno doseči ameriške cilje v Vietnamu v ne predaljni bodočnosti, če bodo uporabili sredstva, ki bodo s svojo učinkovitostjo dovolj poudarila ameriško odločenost nepopuščanja pred komunisti.

Ameriški strokovnjaki za indo-kitajska vprašanja so bajé ugotovili, da gibanje Vietkong sploh ne odgovarja neodvisnemu in nacionalnemu hotenju Južnih Vietnamcev, ampak da gre za komunistično gibanje, ki ga vodi Hanoj in ki je vsiljeno poljedelskemu prebivalstvu v Južnem Vietnamu. To prebivalstvo podpira Vietkongovce ali iz strahu ali pa iz razlogov lokalnega značaja.

ODZIVI V SVETU

Severno-vietnamsko vojaško poveljstvo pa je označilo bombardiranje Hanoja in Haifonga za nov in skrajno resen korak pri razširjanju vojne. Severnovietnamci trdijo, da so sestrelili pri obeh bombardiranjih sedem ameriških letal. Se v sredo so pokazali javnosti v Hanoju nekega ameriškega letalca, ki se je rešil s padalom in so ga ujeli. Po ulicah so ga vozili v odprtem avtomobilu in množica mu je grozila s stisnjenimi pestmi. Med vožnjo so ga osvetljevali z žarometom.

Radio Moskva je označil letalski napad na Hanoj in Haifong za »mednarodno razbojništvo, ki pomeni nov nevaren korak pri razširjenju vojne«. Obljubil je tudi večjo svjetsko pomoč Severnemu Vietnamu. Indijska vlada je izrazila globoko zaskrbljenost zaradi večerajšnjih letalskih napadov in zaradi možnosti, da se vojna razširi in postane ostrejša. Obžalovanje nad tem je izrazil tudi glavni tajnik Združenih narodov U Thant, ki je svetoval svoj čas ravno prenehanje bombardiranja Severnega Vietnamu, da bi se mogla začeti pogajanja.

KAJ BO STORILA KITAJSKA?

Tudi v Franciji, v Kanadi in v Veliki Britaniji so obžalovali bombardiranje obeh velikih severno-vietnamskih mest. Britanski ministrski predsednik Wilson je v spodnji zbornici izjavil, da se Velika Britanija ne strinja s to akcijo Združenih držav, četudi je hkrati potrdil, da Velika Britanija podpira Združene države v njihovi politiki v južnovzhodni Aziji. Konservativna opozicija je označila vse Wilsonove besede za protislovne in konservativni govornik, bivši minister in Churchillov zet Sandys, je zagovarjal ta ameriški korak. Izjavil je med drugim, da pomenijo Wilsonove besede nož v hrbet ameriškega zaveznika. »Američani bojujejo naš lasten boj za svobodo in za zmago zakonitosti«, je nadaljeval Sandys, »bojujejo se za Indijo, Avstralijo in Novo Zelandijo, ki bi bile vse ogrožene od kitajske komunistične ekspanzije. Ni mogoče zahtevati, da naj bi Združene države pošiljale svoje vojake naprej z zvezanimi rokami. To ni samo boj za Vietnam — je nadaljeval Sandys — to je preizkušnja moči s kitajskim komunizmom, v kateri je treba zmagati, preden postane Kitajska atomska sila«.

Vprašanje je, kaj bo zdaj storila Kitajska. Američani so pri bombardiranju Haifonga pazili, da je padlo na tak dan, ko tam ni bila zasidrana nobena sovjetska ali kitajska ladja, da bi preprečili zapletljaj. Toda ali bo ta previdnost dovolj?

Nekaj pripomb o splošni stavki

Takoj, ko se je v četrtek zjutraj zvedelo, da predsednik skupine IRI, prof. Petrilli, ni vključil tržaške ladjedelnice sv. Marka med tista podjetja te skupine, ki jih smatra za rentabilna in vredna nadaljnjih subvencij in pospeševanja njihovega razvoja, so oklicale tri glavne sindikalne organizacije v Trstu splošno stavko in v nekaj urah je zastal ves cestni in trgovinski promet. To se je zgodilo prav v dneh tržaškega velesesja, komaj dva dni potem, ko se je začel, in v tisti letni dobi, ko je Trst poln tujcev in izletnikov iz Jugoslavije, Avstrije in od drugod. Lahko si mislimo, v kakšnem položaju so se znašle vse te stotine tujcev — morda jih je bilo celo na tisoče — ko so se kmalu popoldne zaprle vse restavracije in vsi bufeti in niso mogli nikjer dobiti niti čisto navadnega obloženega kruhka.

»STAVKAJOČI« NA IZLETIH

Pa tudi tržaško prebivalstvo samo je moralo pretrpeti tistih 36 ur nešteto neprijetnosti in to predvsem tisti, ki nimajo avtomobilov in ne mnogo denarja. Premožnejši so se odpeljali v Gorico, Videm in drugam in tam »stavkali« za svojo ladjedelnico. To so dokazovale natrpano polne ceste. Drugi so se odpeljali z avtomobili k morju in prebili dva dni nepričakovane prostosti na soncu. Toda družine brez avtomobilov in z majhnimi otroki, ki bi bile najbolj potrebne morja in sonca, so morale ostati doma, ker ni vozilo nobeno javno vozilo. Spet se je pokazalo, da take »splošne« stavke prizadejejo le gospodarsko najšibkejšje sloje, medtem ko prinesejo bogatejšim samo nekaj dodatnih počitnic. Bolj občuti splošno stavko otrok revne družine, za katerega ni morda niti mleka niti sladoleda, kakor pa gospodje, ki so tako nagli s proglašanjem splošnih stavk, katerim se potem umaknejo z izletom drugam.

Nedvomno je usoda ladjedelnice sv. Marka ogromni večini tržaškega prebivalstva zelo pri srcu. Toda vprašanje je, če je ravno splošna stavka prava obramba za njeno ohranitev. Težko si je misliti, da je prof. Petrilli iz same mržnje do našega mesta izpustil ladjedelnico sv. Marka iz seznama ladjedelnic, ki bi jih veljalo ohraniti in modernizirati. To je storil — o tem smo lahko prepričani — samo po skrbni gospodarski analizi, ki so mu jo naročili in ki ga je pripravila do spoznanja, da ta ladjedelnica ni toliko rentabilna in konkurenčna, da bi zaslužila, da se obdrži. Lahko bi se dal tudi prepričati, da jo je bolje ohraniti, ker je pač Tržčanom tako pri srcu. Toda to bi pomenilo, da je odstopil od kriterija, po katerem je sestavil svoje predloge za racionalizacijo italijanske ladjedelniške industrije, to je ravno od kriterija racionalizacije in mednarodne konkurenčnosti. In če bi napravil tako izjemo za Trst, ni razloga, da je ne bi napravil za katerokoli drugo mesto, ki ima tudi nerentabilne ladjedelnice, kajti povsod so ljudje navezani na svoje tradicionalne industrije. In potem bi si bil lahko prihranil ves trud s svojo gospodarsko analizo in sestavljanjem predlogov za modernizacijo italijanskega ladjedelništva in pustil vse, kakor je.

PROTI KOMU SO STAVKALI?

Po našem mnenju pa je mož pač storiti, kar je smatral za svojo dolžnost kot vesten gospodarstvenik. Opravil je svojo analizo, odločitev pa prepustil vladi. Proti komu je bila torej proglašena splošna stavka? Proti prof. Petrilliju, da ga prisili, da odstopi od tistega kar smatra, da je resnica, ali bolj rečeno gola, z računi podprta stvarnost? Splošna stavka te stvarnosti ne more spremeniti. Ali je bila naperjena proti vladi? Ta pa sploh še ni izdala nobenega sklepa in šele preučuje položaj ladjedelniške industrije po vsej državi, kot je takoj v začetku splošne stavke v Trstu izjavilo ministrstvo za državne udeležbe. V resnici pa vse kaže, da je bila proglašena splošna stavka iz nupnega, neracionalnega impulza tistih, ki jim je pri srcu ohranitev te za Trst res važne industrije, ne da bi se bili prej vprašali, kaj bi bilo v resnici potrebno storiti, da bi jo ohranili, in da je bila temu primešana tudi precejšnja porcija politične demagogije.

Proti racionalnim razlogom za ukinitve ladjedelnice pa se ni mogoče boriti z neracionalnimi in impulzivnimi manifestacijami »ljudske« nevolje, ampak samo z racionalnimi, gospodarsko utemeljenimi razlogi. Racionalna reakcija na Petrillijeve predloge pa bi zahtevala, da bi se zbrali — recimo v dvorani tržaške trgovinske zbornice — predstavniki tržaškega upravnega aparata in gospodarskega življenja, zastopniki dežele, občine, pokrajine, državnega aparata, bank, rotacijskega sklada, sindikatov in vseh tistih, ki so zainteresirani na obstoju ladjedelnice sv. Marka, torej tudi zastopniki tistih nekaj desetih obrtnih in drugih podjetij, ki delajo zanj, in da bi se pomenili, kaj bi bilo storiti, da bi ladjedelnico rešili in obvarovali samostojnost Združenih jadranskih ladjedelnic pred nameravano podreditvijo skupni ladjedelniški družbi s sedežem v Genovi.

NA DAN Z MILIJARDAMI!!

Predvsem bi bilo treba preveriti podatke o nerentabilnosti ali nekonkurenčnosti ladjedelnice sv. Marka in izpodbiti njihovo resničnost, ali pa priti na dan z racionalnimi predlogi, kako sanirati ladjedelnico in ji zagotoviti konkurenčnost. Recimo, da je vzrok njene nekonkurenčnosti samo njena tehnična zastarelost. Potrebni bi bilo določeno število milijard, morda deset, da bi jo popolnoma modernizirali. Toda ali je res tako nemogoče spraviti skupaj ta denar? V tržaških bankah ležijo desetine in desetine milijard prihrankov, ki niso produktivno izkoriščeni, kar je ena izmed tistih šibkosti tržaškega gospodarskega položaja, na katere strokovnjaki vedno spet opozarjajo in vidijo v tem znak, da tržaški gospodarstveniki nimajo zaupanja v gospodarsko bodočnost lastnega mesta. Tržaški denar investirajo celo v ladjedelnice in ladje na Siciliji, ne pa doma. Zakaj bi ne prišli tržaški bančniki na dan s predlogom, da so tržaške banke pripravljene z nekaj milijardami posojil pod sorazmerno ugodnimi pogoji financirati modernizacijo ladjedelnice sv. Marka? Če so res prepričani, da je sposobna

za življenje, bi bil ta denar varno in produktivno naložen.

Pa tudi dežela, ki sicer precej radodarno razdaja milijarde iz svojega proračuna, bi lahko dala v ta namen dve ali tri milijarde, porazdeljene na nekaj letnih proračunov. Tudi občina in pokrajina bi lahko prispevali svoje v tej ali oni obliki, prav tako pa tudi zasebni gospodarstveniki.

BREZ LASTNE PODJETNOSTI

Dejstvo pa je, da vse te dni manifestacije za ladjedelnico sv. Marka kot tudi vsa dosedanja leta demonstrativnih nastopov v ta namen nismo slišali niti o enem takem pozitivnem poskusu, da bi naše mesto samo kaj storilo za svojo največjo ladjedelnico. Vedno je samo demonstriralo proti nekomu. Toda če Tržčani sami nimajo zaupanja v bodočnost svoje ladjedelnice in niso pripravljeni investirati v njeno racionalizacijo niti lire, zakaj naj bi drugi žrtvovali denar za to? Zanašati se samo na državo, da bo dajala denar za kritje deficitov, je očiten dokaz miselnosti, ki bi rada vsa bremena in vsa tveganja prevalila na druge, na družbo. Vsekakor to ni dokaz podjetnosti in sposobnosti. Lahko je demonstrirati in proglašati splošne stavke, težko pa je racionalno ukrepati, in tako se zdi, da so se odgovorni tržaški krogi odločili pač za lažji način.

Obstaja pa tudi nevarnost, da postane ladjedelnica sv. Marka nekaterim samo dobrodošel povod za politično demagogijo zlasti za opozicije. Pravzaprav se je to že zgodilo. Po zidovih so že nalepljeni lepaki liberalne stranke, ki zvrta krivdo za tisto, kar grozi ladjedelnici sv. Marka, na vlado in na sredinsko-levo koalicijo, četudi ni vlada, kot rečeno, ničesar sklenila. Tudi KPI je takoj pripisala krivdo za Petrillijev racionalizacijski načrt in za grozečo ukinitve ladjedelnice sv. Marka krščanski demokraciji, čeprav je po drugi strani krščansko-demokratski župan Franzil zagrozil z odstopom, če ne bo dano zagotovilo, da bo ladjedelnica ostala.

Vse kaže, da postaja ladjedelnica tako le sredstvo političnega boja, ki je prišlo desni in levi opoziciji zelo prav, krščanska demokracija in druge stranke sredinske levece pa bodo skušale te napade paralizirati s tem, da bodo same prav tako kričale dozdevno v obrambo ladjedelnice, v resnici pa v lastno obrambo.

SAMO SREDSTVO POLITIČNEGA BOJA?

Ladjedelnica se tako počasi spreminja v gospodarski in politični mit.

In kot se zgodi to z vsakim mitom, se skuša tudi tega polastiti brezvestna politična demagogija. Na lepkih liberalne stranke na začetku ulice Geppa je nekdo že pripisal s črno kredo: »Petrilli alla gogna!« »W Trieste! W Italia! W San Marco!« Tu so že zmešani pojmi. Iz vprašanja racionalizacije ladjedelniške industrije skuša običajni nekdo že kovati demagoške nacionalistične fraze v dobro znanem slogu. Manjka samo še kak »M«, pa smo tam. Razvneti politične strasti je lahko, a to je vedno nevarna zadeva, ker se začne med strankami

(Nadaljevanje na 8. strani)

I Tržaškega

Igra okrog ladjedelnice

Sindikata kovinarjev Delavske zbornice v Trstu je prejel pismo ministra za državne udeležbe Boja, kot odgovor na spomenico, katero mu je poslal sindikat glede ladjedelnice sv. Marka. Minister piše, da je vprašanje te ladjedelnice zdaj v preučevanju. Preučuje ga posebna medministrska komisija. Dokler ta ne bo dokončala svojega dela, je jasno, da ni možno reči, kakšni bodo sklepi. V pismu je tudi rečeno, da trenutno nobena ladjedelnica ni ogrožena. Če pa bi morali zahtevati kako žrtev od Trsta — zaključuje pismo ministra Boja — se bo ministrstvo gotovo pozanimalo za to, da bodo morebitne izgube delovnih mest primerno nadomeščene z drugo dejavnostjo, ki bo sposobna zdravega gospodarskega razvoja.

Odbor kovinarskega sindikata konfederalne zbornice dela pa je naglasil, da namerava nadaljevati svojo akcijo. Predvsem zahteva udeležbe sindikatov pri vsakem razgovoru v Rimu. Omenja tudi akcijo, ki naj bi jo izvedli v okviru vse dežele, če bi skupina IRI vztrajala na svojem negativnem stališču.

Ni pa znano, če meni sindikat s tem, naj Petrilli prekliča svojo analizo o nerentabilnosti ladjedelnice sv. Marka ali da naj predlaga, da bi država še naprej plačevala njene milijardne primanjkljaje, ob popolni

SOLSKO OBVESTILO

Solsko skrbništvo sporoča, da bodo 30. t. m. objavljene prednostne lestvice prosilcev za poverjena in nadomestna mesta za srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom za šolsko leto 1966-67. Lestvice bodo na vpogled za dobo desetih dni — od 10. do 12. ure — na državni srednji šoli s slovenskim učnim jezikom v ulici L. Frausin, 14.

ČESTITAMO

G. Marijan Bajc je diplomiral v petek, 24. t. m., iz političnih ved na pravni fakulteti v Trstu. Diplomatsko delo je imelo naslov »Pojem lastnine v Rosminiju«.

Čestitamo mu vsi prijatelji. Čestitkam se pridružuje N. I.

Slovenski tabor na Repentabru

V NEDELJO 10. JULIJA
OB 5. POPOLDNE

NASTOPILO BODO:

Veseli koroški študentje bodo igrali polke in valjčke
Moški zbor iz Gorice pod vodstvom Zdravka Klanjščka. Pel bo narodne in narodno-budne pesmi Mešani in fantovski pevski zbor iz Celovca bo pel koroške narodne. Vodi prof. Cigan Franc
Folklorna skupina Slov. kulturnega kluba bo plesala narodne plese
Tamburaški zbor iz Koroške
Skavtski pevski zbor iz Trsta. Vodi prof. Marija Župančičeva
Fantje izpod Grmade. Vodi prof. Ivo Kralj
Igra: Ojdip v Hiroshimi. Igra mladinski odsek Slovenskega odra.

Avtobusna zveza. Prireditelji vabijo, da odide občinstvo že zgodaj na pot, da ne bo na koncu zmanjkalo prostora v vozilih.

pasivnosti tržaških kapitalistov. O teh pa sindikat ne črnhne besedice.

SOLSKE PRIREDITVE IN RAZSTAVE Repentabor

Razstave risb in ročnih del ter zaključne prireditve so za učence vedno lep praznik. To si lahko opazil v repentaborski šoli v nedeljo, 19. junija, ko so otroci vodili svoje starše v razred, kjer so bili razstavljeni njihovih skromnih izdelki. Vanje so vložili ves svoj trud, zato so z iskričimi očmi razlagali svojim mamicam, kaj so med šolskim letom naredili. Razstavo si je ogledalo mnogo domačinov ter šolski predstojniki. Lepo so se izkazali malčki 1. razreda s svojimi figuricami iz pravljice živiljenja, starejši šolarji iz III. razreda z risbami ter deklice z ročnimi deli.

Isti dan je bila popoldne ob 17. uri tudi šolska prireditev, katere so se poleg domačih predstavnikov, župana in župnika, udeležili tudi šolski nadzornik Oskar Bole ter openski didaktični ravnatelj Sinigoj. Tudi glede prireditve velja, da jo je treba gledati

s stališča mladih nastopajočih učencev. Prvošolci, ki letos komaj zaključujejo prvo leto svojega šolanja, so pokazali v prizoru »Dobri palčki« svoje prve odrske sposobnosti. Občinstvo v polni šolski sobi, kjer je bila prireditev, je to razumelo ter nagradilo nastopajoče s ploskanjem.

Tudi ostali učenci so se izkazali. Na sporedu so bile recitacije o rodni kraški zemlji Srečka Kosovela in veseli prizor Milčinskega »Butalski policaj«, kjer sta se izkazala Lovrenc Milič kot policaj in Lojzek Purič kot Cefizelj. Petošolci pa so pokazali svoje spretnosti v burki Srečka Gregorca »Prvo povabilo«. Poleg drugih manjših nastopov moramo omeniti tudi šolski zbor, ki je zapel tri domače pesmi. Starši in predstojniki so bili s prireditvijo zadovoljni. Hvaležni so učiteljstvu, ki je pripravilo s svojimi učenci tako lepo razstavo ter prikupno prireditev.

OPCINE

V nedeljo dopoldne so si tudi openski starši in drugi lahko ogledali, kaj zmorejo njihovi malčki. V razredih slovenske osnovne šole so bila razstavljeni ročna dela, vezenine in izdelki iz raznih snovi. Posebno pozornost pa so pritegovale zares lepe risbe in drugi »umetniški« poskusi najmlajših, ki razodevajo presenetljivo otroško ustvarjalno fantazijo.

Msrgr. Albin Kjuder - zlatomašnik

V petek, 24. junija, je obhajal monsignor in apostolski pronotar Albin Kjuder svoj zlatomašni jubilej.

Ob pogledu na še mladeniško čvrsto postavlo gospoda monsinjorja bi kar podvomili, da nosi že sedem križev in tri leta na ramenih in da je minilo že petdeset let, odkar se je zaobljubil delu Bogu v čast in ljudstvu v korist. In vendar o letih in jubileju pričajo številke.

Jubilant, ki je dosegel visoke cerkvene časti in službe, je ostal še vedno pristen Kraševce. Široko razgledan in utrjen v življenjskih burjah je obenem dober kot kraški kruh, toda v načelih neupogljiv kot nezlomljivi gaber, čeprav tudi poln šegavih domislic, da izvabi celo iz čmernežev nasmejanjo dobro voljo.

Msrgr. Kjuder se je rodil 25. februarja 1893 v Dutovljah na Krasu. Po končani študijah in novi maši, sredi vojnih časov, je prišel za kaplana v Barkovlje Brž po vojni in do leta 1924 je služboval pri Starem sv. Antonu v Trstu, kjer je imel v duhovni oskrbi tudi mestno bolnišnico. Leta 1924 se je preselil v kraški raj, v Tornaj, kjer je ostal kot župnik 42 let, do danes. Tu je na globoko oral, v prvi vrsti kot duhovni pastir in skrben oče velikega vzgojnega zavoda šolskih sester za dekleta. Obenem je stal v prvih vrstah tedanjega krščansko-socialnega preporoda, ki je zajel vso Goriško in Tržaško med obema vojnama. Koliko sej, sestankov in organizatoričnih sestankov se je vršilo v sobah n'egovnega župnišča, je zapisano v monsinjorjevih letopisih, katere marljivo piše in ko bodo izšli, bodo prikazali še marsikatero neznano poglavje iz fašistične dobe, ko je bilo potrebno podpreti naš rod z vsemi močmi.

Fašistične oblasti so skušale ujeti msgr. Kjudra v marsikatero zanko, pa se je znal tako hudomušno in spretno izviti vsem oblast-

nikom, da so ostali ob vseh svojih krivicah osramočeni.

Posebno veliko zaslugo si je pridobil jubilarant z marljivo ureditvijo velikanske knjižnice, v kateri je z marljivostjo in skrbnostjo pravega arhivarja zbral vse, kar je bilo tiskano v slovenščini v tisti črni dobi, o čem neznatnih lističev do lepakov, brošur in knjig. Koliko truda in noči je porabil za to važno kulturno-zgodovinsko delo, ne bo nikoli povedal. Zvesto je sodeloval tudi pri vseh naših listih, dokler jih niso zatrli.

Prišli so nadenj še hujši časi, ko so požigale po Krasu nacistične in fašistične tolpe. Tedaj in tudi pozneje je kot zvest pastir ostal pri svoji čredi. Delil ni samo duhovne tolažbe, marveč tudi dejansko podporo vsem preganjanim. V času najhujših tegob se je zatekel pred Najsvetejše v tomajsko cerkev, katero je skrbno opremil v eno najlepših na Krasu.

Marljivi delavec v vinogradu Gospodovem je bil po vojni poklican še na odgovornejša mesta. Postal je administrativni delegat za tržaški del škofije, ki je prišel pod Jugoslavijo. Leta 1961 ga je papež imenoval za apostolskega delegata tistega ozemlja tržaško-koprške in reške škofije, ki je ostalo v Sloveniji. V visoki službi je ostal vedno skromen. S kolesom se je potil od fare do fare spovedovat, birmat, pridigat in vzpodbujat. Tri leta je opravljal to odgovorno službo, dokler ni bil imenovan novi škof za vse Slovensko Primorje.

Postal je zopet župnik z naslovom apostolskega protonotarja v svojem ljubljem Tornaju. Kljub visokim letom pa še vedno skrbi za popraviljanje in prezidavo podružničnih cerkva zlasti pa za duhovno prebujo v svoji okolici.

Ob visokem jubileju mu voščimo, da bi ga Bog ohranil še dolgo čilega in nasmejanega v trudopolnem, a vzvišenem poklicu.

LETOSNJI NOVOMASNIKI

Goriška nadškofija bo imela letos štiri nove mašnike. Nadškof jih je posvetil na praznik sv. Petra in Pavla v oglejski baziliki. Med njimi ni nobenega Slovenca, kar je zelo čudno, ko vendar imamo zavode, ki gojijo duhovske poklice. V tržaški škofiji so trije novomašniki.

Enajst jih je prvič pristopilo k oltarju v videmski nadškofiji. Med njimi je tudi Slovenec Caucig-Kavčič, doma iz Podutane v šentlenartski fari.

V škofiji Nova Gorica - Koper so bili posvečeni v vipavskem Logu štirje novi mašniki. Med temi je naš bližnji rojak Jurij Devetak iz Mirna. Novo mašo bo pel v nedeljo 3. julija ob deseti uri na miremskem Gradu. Pri maši bo pel domači zbor staroslovensko mašo. Mirenci se živo pripravljajo na to izredno slavje.

Vsem novomašnikom izražamo voščila za obilno žetev na božji njivi!

Beneška Slovenija

Fojda:

HUDA URA

Prejšnji petek je razsajala nad vso spodnjo Furlanijo nevihta s precejšnjo točo. Huda ura je segla tudi v našo okolico, klestila je še okoli Čedadu, Nem in Tavorjane. V spodnjih krajih je povzročila občutno škodo. Okrog Remanzacca in Povoletta in Fojde je potolkla do 90 odstotkov sadja in grozdja. Padala je taka toča, ki je imela do 4 centimetre premera. Vinske letine ne bo skoro nič.

Ljudje se s strahom sprašujejo, kdo jim bo prišel na pomoč. Občine gotovo ne, ker same nič nimajo. Kmetovavci pričakujejo, da bo dežela storila kaj zanje. Saj cenijo celokupno škodo v naštetih okoliših na več sto milijonov lir. Uradni cenilci so že začeli preiskovati, koliko je škode na pridelkih. Nekateri furlanski deželni poslanci so tudi vložili interpelacijo na kmetijski odbor dežele z zahtevo, naj se brž kaj ukrene v prid oškodovancem.

Da je vreme pokazalo vso svojo jezo, je začelo proti deveti uri na vso moč treskati. Tudi pri tem ni šlo brez škode. Strela je zvečer udarila v Campeju v hišo in v senik posestnika Zuccala. Vnelo se je kakih 300 q sena. Sosedje so komaj rešili iz ogrožene hiše mater s tremi otroki; mož se nahaja na delu v Tridentu. Prihiteli so tudi iz Vidma, ki so požar šele proti jutru omejili, da ni zgorela tudi hiša. Vendar je pa škoda zelo velika.

Čedad:

NOČNI FESTIVAL

Letošnji nočni festival v Čedadu je bil že v nevarnosti, da bo splaval po Nadiži. Novi odbor krajevnega turističnega društva se je namreč branil, da bi prevzel odgovornost za prireditve, ki zahteva precejšnje stroške.

Zato se je mestna uprava pogumno odločila, da vzame sama v svoje roke organizacijo »nadiškega festivala«, ki bo kot vsako leto privabil na tisoče tujcev. Vršil se bo od 30. julija do 1. avgusta s slikovitim sporedom, ki se bo odvijal v mestu in ob strugi Nadiže. Posebno skrb polagajo prireditelji na zadnji večer, ko bo vse nebo nad Čedadom razžarjeno s prekrasnimi umetniškimi ognji.

OTROCI RAZSTAVLJAJO

V ponedeljek so imeli zadnji dan pouka tudi najmlajši šolarji, tudi iz slovenskih troških vrtcev v Šolskem domu in v Malem domu. Kakor vsako leto so tudi letos pripravili malčki pod skrbnim vodstvom svojih vrtnaric najrazličnejša ročna dela za zaključno razstavo.

Skupna razstava je bila odprta v sredo dopoldne, v četrtek pa se je že zaprla. Pač pa so razstavljene izdelke slovenskih vrtcev prinesli še v četrtek na ogled v prostore vrtca v Šolskem domu.

IZLET NA DUNAJ

Potovalni urad I.O.T. bo priredil od 14. do 16. avgusta izlet na Dunaj. Stroški za posameznika znašajo 19.950 lir. Všteta je vožnja s pulmanom, hrana, prenočišče in vstopnina v Schönbrunn. Za mejni prehod zadostuje navadna osebna izkaznica, tudi brez vizuma kvesture.

Prijave sprejema tudi g. Artur Košuta v poslovalnici v ul. Mameli 8. On bo tudi vodil ta izlet.

PROST VHOD

Na goriški postaji je vpeljana neka novost, kot v ostalem po vsej državi. Za vstop na železniški peron ne bo več potreben listek za osebe, ki ne odpotujejo z vlakom. Izkazalo se je namreč, da je železniško upravo stalo vzdrževanje avtomatov za izdajanje listkov več, kot pa jih je bilo izdanih.

Sovodnje:

BO NAČRT OBVELJAL?

Prizadeti sovodenjski občani se še vedno sprašujejo, ali bo obveljal predvideni načrt za goriško smetarno in smetišče ter za greznični odtok. Nekateri lastniki zemljišč, ki pridejo v poštev za razlastitev, so se obrnili naravnost na mestni tehnični urad za pojasnila. Dobili so odgovor, da bo smetišče in predelovalnica trdih smeti stala ob glavni cesti, ki pelje v Sovodnje, in sicer malo višje od kapelice. Potrebna dela da se bodo kmalu začela. Za odtok mestne greznice pa še niso urejeni dokončni načrti in bo morda trajalo še eno leto, da se izvedejo. Vsekakor pa da je prostor že tisti določen, na ozemlju sovodenjske občine.

Nikakor pa še ni jasno vprašanje odškodnine razlaščenecem. Niti uprava goriške občine, niti organizacije, ki naj bi kmete štčitile, ne vedo povedati prave cene za odkup zemlje. Lastnikom pravijo nekateri, naj sami postavijo svoje zahteve. Prizadeti zdaj ne vedo, ali so take besede njim v prid ali hočejo povzročiti še večjo zmedo.

Pevma:

SE MNOGO LET!

Gospa Malka Mikluž je znana po vsej Pevmi in bližnji okolici ne le kot pridna domača gospodinja, marveč tudi kot ena izmed vedno bolj redkih naših žena, ki se zanimajo preko hišnega ognjišča tudi za javno življenje. Ona je tudi tista, ki skrbi, za cvetje pri procesijah pa tudi, da so vedno lepo okrašeni grobovi padlih domačinov.

Napisali smo ji te vrstice, da ne bo soseska pozabila na njen življenjski jubilej, to

Iz Goriške

je na sedemdesetletnico, katero bo praznovala dne 7. julija. Gospe Malki želijo sosede in znanci, da bi še dosti let čakala v zdravju, delu in zanimanju za vse, kar se godi okrog nje!

GORISKI ZLATOMAŠNIK

V nedeljo 10. julija bo obhajal svoj zlatomašni jubilej č. g. Alojzij Pavlin. Jubilant se je rodil dne 23. oktobra 1892 na Ravnici. Studiral je v Gorici in je po maturi stopil v bogoslovje. Teološke nauke pa je končal v Štični, kamor se je preselila goriška bogoslovnica zaradi vojne. V duhovnika je bil posvečen 5. julija 1916.

Ko se je gospod zlatomašnik spet vrnil na Goriško, je bil najprej nameščen kot kaplan v Tolminu. Obenem je poučeval kot katehet na srednjih šolah. Na svojem mestu si je takoj pridobil ugled kot vzgleden duhovnik in vzgojitelj. Imeli so ga pa vsi radi tudi kot prijetnega družabnika.

Sodeloval je kot odlični pevec tudi v Kumarjevem učiteljskem pevskem zboru. Po nekaj letih je bil č. g. Pavlin povišan in je prišel za dekana v Kobarid, ki je postal skoraj njegova druga domačija. Duhovščino svojega okrožja je kot skrbni dekan s prijaznim nastopom zлил v strnjeno celoto. Kot zaveden sin svojega rodu je krepko posegal tudi v prosvetno življenje. Pred koncem druge svetovne vojne se je preselil v Gorico. Tu je g. dekan nekaj časa poučeval tudi na slovenskih srednjih šolah. Zaradi bolehnosti je pa opustil pouk na šoli, kjer je bil priljubljen pri učencih in kolegih ter je stopil v pokoj.

Kljub šibkemu zdravju je pa še vedno rad pomagal sobratom, kolikor je mogel. Po goriških ulicah še vedno srečujemo njegovo značilno in elegantno postavo, ko gre maševat na Travniki. V cerkvi sv. Ignacija bo tudi daroval 10. julija ob 9. uri sveto mašo za svoj zlatomašni jubilej.

Ob tej priložnosti mu vsi prijatelji, znanci in tudi naše uredništvo pošljamo spoštljive čestitke!

SLOVENSKE BENEŠKE NARODNE

Pred kratkim je bila dotiskana v tiskarni Graphis v Trstu zbirka pesmi pod naslovom »Oj, Božime« in s podnaslovom »Slovenske beneške narodne, Birtičeve in druge pesmi«. Zbral in uredil Anton Birtič-Mečanec. Knjigo je izdalo prosvetno društvo »Ivan Trinka« v Čedadu v založništvu tržaškega tiska v Trstu.

Anton Birtič-Mečanec je ustanovitelj znanega ansambla lahke glagbe »Beneški fantje«, ki igra stilizirane ljudske pesmi, zlasti iz Beneške Slovenije, in pa Birtičeve lastne pesmi z njegovimi napevi. Namen te zbirke je ravno dati javnosti besedila pesmi, ki jih njegov ansambel izvaja, in pa druga, katerih še nima na programu, pa jih bomo gotovo prej ali slej lahko slišali, ko bo zložil napeve zanje.

Spričo tega je jasno, da ne gre za kako pesniško zbirko umetniške vrednosti, ampak za knjižico, ki bo prišla predvsem prav ljubiteljem napevov ansambla »Beneški fantje«. Kljub temu pa bo tudi folklorist rad vzel v roke zbirko »Oj, Božime« zaradi prvega dela, ki vsebuje ljudske pesmi iz Beneške Slovenije, katerih je zbranih prav lepo število. Očitno pa je, da ne gre samo za prave ljudske pesmi, ampak tudi za priljubene in prilagojene umetne pesmi. V drugem delu zbirke najdemo 4 pesmi Petra Podreka. Sledi 5 pesmi Ivana Trinka - Zamejskega, nato pa uglasbene in neuglasbene pesmi Antona Birtiča samega. Te zavzema približno polovico knjižice.

S TRŽAŠKEGA

Uspeh vinske razstave v Nabrežini

V ponedeljek zvečer se je v Nabrežini zaključila 5. razstava in pokušnja vin, ki jo je priredila devinsko-nabrežinska občinska uprava. Razstavo je v soboto zvečer odprl župan Legiša. Slovesnosti so se udeležili predsednik deželne svete De Rinaldini, kmetijski nadzornik Perco, deželni svetovavec Škerk, številni občinski svetovavci in odborniki, nabrežinski župnik, mnogi domači vinogradniki in veliko število ljudi iz raznih vasi v občini.

Razstavljenih je bilo skupno 20 vzorcev vin, ki so jih pridelali domači vinogradniki. Posebna komisija, ki se je sestala v torek, je že ocenila razstavljenih vina in določila naslednje nagrade:

Za belo vino je prejel prvo nagrado **August Radetič** iz Medje vasi. Za črno vino je dobil prvo nagrado **Franc Semec** iz Preč-

»DAN KAVE« IN KAKO SO GA POČASTILI

Na tržaškem velesajmu so obhajali v torek »drugi mednarodni dan kave«, ob udeležbi glavnih predstavnikov mednarodnih organizacij tega trgovskega sektorja. Dan prej pa je bil na Trgovinski zbornici mednarodni sestanek praziteljev kave, ki so na njem preučili vprašanja v zvezi z ustanovitvijo evropske zveze praziteljev. Sestanka so se udeležili zastopniki sedmih držav. Italijo sta zastopala ravnatelj italijanske Zveze industrij za živilske izdelke, dr. Massa in predsednik te zveze, dr. Illy. To je bil že tretji tak setanek. Prejšnja dva sta bila v Amsterdamu in Parizu. Na njem so med drugim tudi ugotovili, da odpade na Evropo 25 odstotkov celotne svetovne potrošnje kave.

Tržaške »prazarne« pa so »počastile« omenjeni sestanek in dan kave s tem, da so dvignile ceno na skodelico kave od 45 na 50 lir.

Sicer pa so jih druge kavarne že davno prehitale in določile ceno za skodelico te aromatične tekočine, povečini na 55 lir. Le redke so ostale še pri 50 lirah.

Kljub temu se lahko reče, da Trst glede kave še ni med dražjimi mesti v Italiji.

Iz kulturnega življenja

SE ENA KNJIGA TEILHARDA DE CHARDINA

Pri založbi Feltrinelli je izšla v zbirki »I fatti e le idee« knjiga znanega modernega katoliškega filozofa Pierra Teilharda de Chardina »Geneza neke misli« ali v italijanščini »Genesis di un pensiero«. Gre za Chardinova pisma s fronte v letih 1914 do 1918. Teilhard de Chardin se je namreč udeležil prve svetovne vojne kot bolničar glede na to, da je bil jezuit. Pisma je pisal svoji sestrični, Claudi Aragonnes

Ta knjiga predstavlja važen dokument za tiste, ki skušajo razumeti tega modernega katoliškega misleca in slediti njegovemu razvoju. Medtem ko so prvotno tudi v katoliških krogih z nezaupanjem gledali na Chardinovo filozofijo, pa se je v zadnjih desetih letih močno zasedrila tudi v katoliških krogih in pritegnila teologe in znanstvenike, protestante in katoličane, marksiste in fenomenologe, zlasti zaradi čudovite sinteze, v katere zna Chardin strniti moderno krščansko pojmovanje sveta.

BRODSKI PREVAJAVEC

Poročajo, da se nahaja mladi ruski pesnik judovskega rodu Josip Brodski, ki so ga pred kratkim izpustili iz ječe, zdaj v Moskvi, kjer si je

dobil delo kot prevajavec. Leta 1964 so ga obsodili na več let ječe in njegova obsodba je zbudila nevoljo po vsem svetu. Vendar pa sedanji Brodskijev naslov ni znan Glasnik založbe »Sovjetski pisatelj«, ki je naznanil to novico, pa je tudi povedal, da mu ni nič znanega o tem, da misli Brodski v kratkem vzdati zbirko svojih pesmi.

Brodski bi bil moral predsedati v ječi že več kot tri leta, pa so ga predčasno izpustili, verjetno zato, da bi popravili v svetovni javnosti viš zaradi obsodbe Sinjavskega in Danjela.

TEKMOVANJE ZA DIRIGENTE

15. julija bo zapadel rok za prijavo na mednarodno tekmovanje za dirigente, ki ga je razpisal konservatorij »Sv. Cecilije« v Rimu v zvezi z Italijansko radiotelevizijo. Tekmovanje bo pod pokroviteljstvom predsednika republike. Trajalo bo od 15. septembra do 5. oktobra letos. Nagrada znaša milijon lir, poleg tega pa bo zmagovalec lahko dirigiral operne predstave v nekaterih največjih italijanskih opernih gledališčih, seveda za honorar. Italijanske radiotelevizija je dala na razpolago za to tekmovanje simfončni orkester, zbor in pevce.

FILM, POSNET V SLOVENIJI, NAGRAJEN

Glavne nagrade na 14. mednarodnem filmskem festivalu v San Sebastianu v Spaniji je dobil bri-

PREJELI SMO

Spoštovano uredništvo,

na zidovih tržaških ulic vidim nalepljene lepake Italijanske liberalne stranke, ki vpijejo: »Salviamo Trieste! Salviamo le sue navli! Salviamo il suo porto!« (Rešimo Trst! Rešimo njegove ladje! Rešimo njegove pristani!)

Ce je položaj Trsta, njegovih ladij in njegovega pristanišča res tako obupen, kako gre potekati v sklad dejstva, da skušajo prav industrijski pristan in njegovo industrijsko zaledje čim bolj razširiti daleč v notranost dolinske občine? Ce se ne motim, je bilo treba prav zaradi tega nesrečnega pristanišča, ki je zdaj v taki nevarnosti in to menda pred vlado lastne države in pred ravnateljstvom iste industrijske skupine, kateri pripada, razlastiti velike komplekse kmečke zemlje in pehati še nadaljne desetine slovenskih kmetov med proletarce brez zemljiške lastnine. Tržaško ozemlje pa je bilo treba še boj obubožati na obdelovalni zemlji.

Ali ni bilo potem vse tisto razlašanje nesmiselno, če je tržaški pristan res na tem, da ga bo vsak hip konec z ladjedelnicami vred?

So torej pretiravali prej z načrti za razširitev žveljskega industrijskega področja? Ali pa pretiravajo zdaj z vpitjem o nevarnosti, ki grozi tržaškemu pristanu in njegovim ladjam in industrijam?

To bi bilo vendarle zanimivo vedeti.
Dolinčan

Novice po svetu

TITO NA DVOMESEČNIH POČITNICAH

Predsednik Tito si bo privoščil dva meseca počitka, od 1. julija do 31. avgusta. Po mnenju diplomatskih krogov v Beogradu pa bosta to zanj dva delovna meseca, v katerih namerava skrbeti predvsem za to, da bo osebno nadziral takoimenovano »rotacijo«, ki naj bi v kratkem privedla do važnih sprememb na raznih gladinah državne aparata.

Napravil bo tudi dolgo potovanje, na katerem bo obiskal razne prestolnice na Srednjem in Daljnem vzhodu, z namenom, da bi razširil sedanje področje politične navezanosti in pridobil zanj še druge države, posebno Perzijo.

Se pred enim mesecem je javljala iraška vlada »uspehe v boju proti Kurdom«. Zdaj pa se pogaja z njimi glede avtonomije, ki jo zahtevajo. Vendar je malo verjetno, da bi prišlo do sporazuma. Centralizem smatrajo za edino pravilno politiko tudi v Bagdadu, četudi se ne rentira.

tanski film »Tukaj sem bil srečen«, ki ga je režiral Desmond Davies. Glavna nagrada ima obliko zlate školjke in se tudi tako imenuje.

Prvo nagrado za najboljšega režiserja pa je dobil italijanski režiser Mauro Bolognini za film »Mademoiselle de Maupin«. Zunanji posnetki tega filma so bili napravljeni na Dolenjskem v Sloveniji. Kot najboljša filmska igralka pa je bila nagrajena Argentinka Eva Angelina Salazar.

ARHEOLOŠKO ODKRITJE V PALESTINI

Ravnateljstvo za starine in kulturne spomenike v Jordaniji, je naznanilo, da so odkopali v Nablusu starodavno rimsko pokopališče in verjetno tudi razvaline nekdanje sinagoge.

Nablus leži okrog 50 kilometrov od Jeruzalema. To je nekdanje svetopisemsko miseto Sihem, katero so pa Rimljani prekrstili v Neapolis, ko so imeli zasedeno Palestino. Od tega ime Nablus.

KOSICEVA RAZSTAVA

Naš goriški rojak Andrej Kosič, ki pa prebiva v Pevni, je te dni razstavil svoja umetniška dela v umetnostni galeriji v Padovi. Kosič si je pridobil sloves že na osebnih razstavah v Gorici, v Trstu, v Sloveniji in drugod. V Padovi je razstavil 40 oljnih slik, svoje izdelke iz zadnje dobe. Marljivemu mojstru, ki najde kljub poklicni zaposlenosti čas za umetnost, voščimo kar naj- lepše uspehe.

GOSPODARSTVO

Kmetijska zaščitna sredstva lahko škodijo človeškemu zdravju

Našim bravcem je znano, da vsi napredni sadjarji, npr. v provinci Ferrara ali v južnem Tirolu, redno pobijajo živalski mrčes in bolezni na drevju in plodovih. Deset do petnajstkrat letno škropijo ali prašijo, tonkokrat pač, kot je potrebno. Če ne bi tako delali, bi letno imeli vsaj 3/4 manj pridelka, ki poleg tega ne bi bil ne lep in ne zdrav.

Ce pa moramo zaščititi naše bodoče pridelke, moramo enako zaščititi tudi človeka, ki je pri tem delu zaposlen, enako pa tudi potrošnika, ki bo pridelke užival. Nadaljnja zaščita pa je potrebna tudi za vse članke sadjarjeve družine, posebno pa za otroke.

Zato pa je potrebno hraniti vsa zaščitna sredstva ločeno, na posebnem kraju in če mogoče tudi v posebnem prostoru, ne pa po kakšnih policah, premešano z drugimi podobnimi rečmi. Otroci ne smejo imeti dostopa do teh strupov.

Nadaljnje temeljno načelo je, da z zaščitnimi sredstvi ne smejo delati osebe, ki trpijo na naduhi in sploh na težavah v dihanju. V vetrnih dneh ne smemo ne škropiti ne prašiti. Če moramo pripraviti strupeno škropivo, ga pripravimo zunaj, na zraku in v zavetni legi. Med pripravljanjem škropiva se ne sme kaditi. Če je potrebno, da je škropivo posebno strupeno, potem si moramo vsekakor zavarovati oči, nos in usta. Za to pa so potrebna obrazna maska in očala. Zavarovana pa mora biti tudi obleka z delavno haljo, zavarovane roke z gumijastimi rokavicami in noge z gumijastimi čevlji. Vse to mora biti pri rokah. Po uporabi pa se je potrebno z milom in vodo oprati, prav tako pa tudi operemo uporabljeno orodje.

Nekatera zaščitna sredstva sploh niso strupena za človeka, druga malo, a nesmrtno, nekatera pa smrtno. V splošnem si je potrebno zapomniti: sredstva na podlagi žvepla za človeka niso strupena. Enako tudi niso strupena sredstva na podlagi bolhača (piretro-modrjanca); malo strupena so na podlagi tobaka, DDT, gamezanov, sevina in še drugih, ki na svojem ovoju ali posodi nimajo mrtvaške glave. So pa zato druga hudo strupena. Med taka spadajo

zlasti pripravki na podlagi svinca in arzenatov, a še bolj na podlagi fosforjevih estrov (esteri fosforici). Glede vseh teh se moramo strogo držati navodila, ki je natisnjena na ovojnini. Zlasti moramo vpoštevati, koliko časa strupenost traja.

Strupenost od svinca in arzenatov lahko traja lahko tudi 6 tednov, zato bomo nehali škropiti s temi sredstvi vsaj 6 tednov pred obiranjem sadja ali drugih plodov. Fosforovi estri izgubijo svojo strupenost navadno čez tri tedne. So pa tudi hudi strupi, ki izgubijo svojo strupenost za človeka že v teku treh dni. Sem spadata npr. Rogor in Toxfid.

Vsak sadjar in sploh kmetovavec bi pa moral imeti v svojih prostorih »omaričo za prvo pomoč«, z najpotrebnejšimi stvarmi za hitro prvo pomoč.

Sadjarstvo iz prekmorja konkurira

Na svetu vsak dan sejejo in žanjejo, vsak dan cvetejo breskve in jabolka, a tudi vsak dan žanjejo in trgajo. Že z morskimi zvezami je svet postal majhen, še bolj pa se je zmanjšal z dosedanjim zračnim prometom. Kaj pa šele bo, ko se bo vršil ves promet z zračnimi vozili z nadzvočno brzino in bodo zvečer potrgali breskve na Novi Zelandiji, zjutraj pa jih že prodajali v Evropi?

Hitrejša prometna sredstva bodo vplivala na pridelovanje živil in že danes vplivajo na nekatere pridelke. Poglejmo, kako je z jabolki. V pridelovanju jabolk je v srednji

LETOSNJI PRIDELEK PŠENICE V ITALIJI

Pšenica sicer še ni požeta, a pridelek je gotovo že precej točno cenjen. Računajo, da bo dosegel nekaj več kot 88 milijonov stotov, od katerih bo okoli 17 milijonov stotov trde pšenice (za testenine). Lani je znašal pridelek pšenice skoraj 98 milijonov stotov, torej je letos za okoli 9% slabši. Pšenica je skoraj povsod enako rodila, prav v redkih provincah računajo na enak ali prav malo višji pridelek kot lani.

Francija ima zdravo kmetijstvo

Francija je v lanskem letu več kot podvojila svoj izvoz povrtnin in sadja. Ta izvoz je bil za 103% višji kot l. 1964, za 170% višji kot l. 1963 in kar za 270% višji kot l. 1959. Po količini se je najbolj zvišal izvoz v Zah. Nemčijo, kamor se je podvojil in dosegel 4,5 milijone stotov. Izvoz v Italijo se je več kot potrojil in dosegel 1,775.000 stotov, v Španijo pa se je več kot pošestoril. Nekaj se je skrčilo samo v Maroko, drugače pa se je v vse države povečal.

Ker premalo poznamo kmetijski ustroj Francije, marsikdo misli da Francija izvažajo samo vino oziroma šampanjec. V resnici izvažajo tudi mnogo pridelkov. Poleg tega pa dobiva vedno večji pomen tudi izvoz breskev, jabolk — tako namiznih kot moštinih — češenj, od povrtnin pa predvsem iz-

voz krompirja, katerega so izvozili lansko leto nad 4 milijone stotov. Razen pri oreh, mladem krompirčku, solati in čebuli se je izvoz dvignil pri vseh pridelkih vrtnarstva in sadjarstva.

Toliko povečanje francoskega izvoza pa ni v celoti posledica okrepitve francoskega gospodarstva, marveč zavisi tudi od slabše letine v nekaterih državah, povzročene po neurjih.

Ko ocenjujemo francosko kmetijstvo, ne smemo pozabiti, da Francija izvažajo tudi ogromne količine krušnega žita, mleka in mlečnih izdelkov ter žive živine in mesa.

Okrepilo pa se je francosko kmetijstvo in gospodarstvo sploh zaradi zavednosti in uvidevnosti vseh, ki uživajo že dolgo so razmeren socialen mir brez hudih stavk.

Za obvarovanje Evrope pred slinavko

Mednarodni urad za prebrano in kmetijstvo — FAO — je odredil, da se mora že sedaj ukreniti vse, kar je potrebno, da se ne bi slinavka in parkljevka razširili v Evropo, posebno zahodno. Strokovnjaki so menili, da bo v ta namen najbolj koristno, če se cepi vsa živina v turški Traciji in na obmejnih ozemljih Bolgarije in Grčije, kjer se je FAO posrečilo zaustaviti širjenje afriško-orientalskega tipa slinavke.

Za sedaj mislijo cepiti 100.000 glav in v ta namen je FAO ustanovil kakih 100 ekip živinozdravnikov, ki so začeli s cepljenjem 10. maja. Polovico potrebnega cepiva je dobavil Francoski zavod za zdravstveno raziskavanje v Teheranu (Perzija), ostalo polovico pa angleški zavod Pirbright. Cepivo je večvalentno, kar pomeni, da ne deluje samo proti enemu kužilu - virusu, marveč proti več vrstam slinavke.

Trenutno je najvažnejše vprašanje, kdo bo vse to plačal, zlasti še, ker se bodo stroški najbrž večkrat pomnožili.

Evropi nosil zastavo Južni Tirol, kjer so vsako leto zasajali nove mlade jabolne in so zdaj že dosegli letni pridelek okoli 4 milijone stotov krasnih jabolk. Pa si so mislili v pokrajini Emilija — zlasti okrog Ferrare — da bi tam več imeli od zemlje, če bi pšenico, koruzo in konopljo opustili in zasadili več sadnega drevja, zlasti pa jablan; pozneje so začeli gojiti tudi hruške in breskve. Velike planjave so posadili z jablanami in dosegli pridelek nad 15 milijonov stotov jabolk, kar je štiri do petkratni pridelek Južnega Tirola. Seveda so s tako visokimi pridelki nekoliko pocenili sadje za široko potrošnjo, a znižali so tudi cene za južno-tirolska jabolka. S tem pa so tudi že vnaprej onemogočili vsako konkurenco jabolk iz drugih držav, kot npr. iz Jugoslavije, Bolgarije, Ogrske in drugih. Tudi niso hoteli poslušati svaril mnogih, ki so pravili, da se bo to maščevalo. In danes se je že začelo maščevati.

V začetku letošnjega maja je bilo po uradnem poročilu ICE (Istituto commercio estero) v Italiji v hladilnikih še 1,410.000 stotov jabolk, od katerih kar 700.000 stotov v Južnem Tirolu. Za sadje iz Italije — pa tudi za jabolka — je glavni kupec Nemčija, zlasti za (München). Od tam pa so poročali, da se kljub znatnemu znižanju cen zelo težko oddajo italijanska jabolka iz hladilnikov, ker je na razpolago zelo mnogo svežih jabolk iz Nove Zelandije, Avstralije in Južne Amerike. Pozneje so javili, da se dajo prodati samo izbrana, brezhibna jabolka. V zalogah pa je še mnogo jabolk.

Gotovo je, da bo sveže sadje iz prekmorskih dežel bolj konkuriralo našemu sadju iz hladilnikov in zato bo pač potrebno s tem računati in po tem usmeriti lastno proizvodnjo.

OBVESTILO KMETOVALCEM

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo sporoča, da je pričelo s ponedeljkom 27. t. m. razdeljevati kmetovalcem, ki so v ta namen predložili prošnjo, nakazila za brezplačen prejem odbranega semena povrtnin.

Nakazila-boni se bodo izdajali na sedežu pokrajinskega kmetijskega nadzorništva v Trstu, Ulica Ghega, števil. 6-I. od 9. do 12. ure (izven sobote).

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Mussolini se je odločil za mešano in nečisto fašistovsko kandidatno listo predvsem zato, da si zagotovi 25 odstotkov vseh oddanih glasov, (le v tem slučaju bi dobila namreč večinska lista 356 poslanskih mest).

Če bi bila lista sestavljena samo iz fašistov, potem bi morali fašisti uporabiti vsako nasilje, da bi si zagotovili zmago. Iz tega razloga je hotel Mussolini mešano kandidatno listo.

205. Dr. E. BESEDNJAK

Mussolini baje ni hotel imeti v zbornici preveč fašistov, temveč si je hotel ustvariti večino iz prijateljev fašistov in nefašistov.

NAŠE VOLILNO OKROŽJE

Volilno okrožje Julijske Krajine, v katerem so volili tudi primorski Slovenci in Hrvati, je obsegalo furlansko, tržaško, istrsko in zadrsko provinco s središčem v Trstu. Po ljudskem štetju od leta 1921 je štelo 1.715.117 ljudi, ki so se takole porazdelili:

Furlanska pokrajina je štela 1.016.059 prebivalcev, med temi 288.425 volilcev; tržaška pokrajina 325.090 prebivalcev, med temi 78.967 volilcev; istrska pokrajina 355.251 prebivalcev, med temi 37.512 volilcev; zadrška pokrajina 18.718 prebivalcev, med temi 2633 volilcev. Skupno 1.715.717 prebivalcev, med temi 468.524 volilcev.

Ker je bilo v zakonu določeno, da odpade na 74.936 prebivalcev en poslanec, je pripadlo našemu okrožju 23 poslancev, in sicer na listo, ki bi štela največ glasov

Če še razdelite število prebivalcev s številom 15, je odpadlo na Furlanijo 9 kandidatov, na Trst 3, na Istro tudi 3, na Zader nobeden.

IZVOLJENI

Našo kandidatno listo so sestavljali:

1. Dr. Josip Wilfan
2. Dr. Engelbert Besednjak
4. Dr. Ulikse Stanger
4. Dr. Stojan Brajša
5. Ing. Anton Podgornik
6. Dr. Josip Bitežnik.

Izvoljena sta bila dr. Engelbert Besednjak in dr. Josip Wilfan.

Po podatkih volilne komisije za Julijsko Krajino v Trstu je bil splošni izid sledeči:

Fašisti 161.826 glasov
Slovani 29.817
Ljudovci 22.198
Komunisti 20.765
Zmerni socialisti 13.145
Republikanci 9.784
Demokrati 5.702
Skrajni socialisti 5.058

(Dalje)

NEKAJ PRIPOMB O SPLOŠNI STAVKI

(Nadaljevanje s 3. strani)

pravo tekmovanje, kdo bo bolj vnet in kdo bo bolj sposoben potegniti javno mnenje za seboj in ga razžariti. Tako tekmovanje v nacionalističnih frazah je privedlo Hitlerja na oblast, ker so v tem tekmovanju seveda zmagali nacisti. In tekmovanje v razpihanju strasti zaradi ladjedelnice sv. Marka lahko privede do tega, da bo doživljala zmagoslavje najbolj neodgovorna demagogija, ob asistenci sindikatov.

Prof. Petrilli je racionalen in analitičen. Proti njegovi racionalnosti in gospodarski analizi pa lahko Trst uspešno reagira samo s tem, da bo pripravil še bolj racionalen in analitično podprt načrt za rešitev svoje ladjedelniške industrije, načrt, iz katerega bo izključena vsakršna cenena demagogija. Ta načrt naj bi dokazal, da je ladjedelnica sv. Marka Trstu resnično potrebna in zakaj mu je potrebna — in da je Trst pripravljen tudi sam pomagati, da se ladjedelnica ohrani, in da se ne pomišlja investirati vanjo svojega dolžnega deleža, da tako dokaže svojo vitalnost in zaupanje v lastno bodočnost.

Vse drugo so histerični izbruhi življenjske bojzani ali namerno varanje javnosti.

Kitajska je odklonila predlog Združenih držav, da bi prenehala s svojimi jedrskimi preizkusi v zameno za ameriško jamstvo, da Združene države v nobenem primeru ne bodo prve uporabile atomskega orožja.

Spomini iz prve svetovne vojne

■ ■ ■ 6 ■ ■ ■ BRUSILOVA OFENZIVA SPOMLADI 1916 ■ ■ ■ ■ ■ Inž. J. R. ■ ■ ■

»Skarej, skarej« ali nekam podobnega so kričali kozaki, ki so nas spremljali. Se smo se vlekli naprej. Noč kot v rogu. Dež je prenehal, pokazala se je kakšna zvezda, mi pa smo gazili po blatu.

A vsake hoje je enkrat konec, in tako je bilo tudi te. Ustavili so nas v globokem blatu. Čakali smo. Kaj pa sedaj? A ni bilo nič. Stali smo v blatu, kolena pa so nam klecala. Nekateri so šotorno krilo položili v blato in se vsedli. Noč je postajala vse svetlejša. Bližnji so se vsedli poleg onih na šotornih krilih. Jaz sem v poltemi lazil okoli in odkril ob robu tega blatnega trga večji voz. Zlezal sem na voz, gori ni bilo blata, in dobro mi je bilo. Takoj sem zaspal in sanjal, da hodim po dunajskem parku, v roki pa držim kozarec kislega mleka in tanek reženj dunajskega temnega kruha, pomazanega z maslom, malo osoljenega z drobno soljo. Ugriznem, a zobje še niso začeli mleti, ko zaslišim v neposredni bližini »podnimajš« ali nekaj podobnega. Hitro se vsedem in pogledam po »bojnem polju«. Ste že videli leglo mladih prašičev, kako spijo na kupu? V takih kupih je spal polk demogela in mnogo drugih avstrijskih vojakov na živinskem trgu mesta Chotin ob Dnjestru v noči od 10. na 11. junij 1916. Ta dan pa je bil binško praznik, Razsvetljenje sv. Duha. »Vstavaj, podnimajš!« so klicali stražniki. Tortul iz Medeje me je opazil, sedečega na vozu, in je prišel k meni še z nekaterimi od našega voda. Kozaki na konjih so nas zganjali v neko smer;

rekli smo, da bo najbolje če gremo še mi tja.

Imeli smo srečo in kmalu smo se pridrenjali do nekega izhoda, kjer smo morali posamezni skozi križev vrtiljak, ki nas je najbrž avtomatično štel. Dobro, da so imeli to pripravo, ker drugače bi bilo hudo, predno bi nas prešteli. Če so Rusi znali šteti samo do »sorok« in so potem napravili s peto črto v cestni prah, bi nas sploh ne bili mogli prešteti, ker tam ni bilo ceste s prahom, kamor bi lahko delali črte in potem te prešteli zopet do »sorok«.

Za računanje z večjimi števili so imeli Rusi »ščoti«, posebna računala na kroglice, kot so jih imeli pri nas v ljudskih šolah.

Prešteti smo se premikali posamezno po ozki poti mimo barak. Pri prvi je vsak posameznik dobil precejšen kos kruha, pri drugi vsak dve kocki sladkorja, pri tretji pa vsaka skupina 5 mož nekaj v papir zavitega. To je bil čaj. V naslednjih treh barakah so bili veliki pokriti kotli. Tam so delili vrelo voro ali »kipjatok«. Če imaš menažko, imaš takoj čaj, saj imaš sladkor in malo čaja dobiš pri skupini. Če nimaš menažke, si revež, če se te ne usmili sotrpini. Sotrpini pa so tokrat imeli srce.

»Skarej, na step«. Nekako tako so kričale straže in nas potiskale in gonile naprej. Po par minutah poti sem prišel »na step«, na velik steptan travnik, kjer je bilo že na tisoče drugih. Sedeli so v gručah in tako smo naredili tudi mi. Bila je 7. ura zjutraj na Binkošti, 11.6.1916. Zmenili smo

se, da bo naša skupina nastopala enotno: vsi za enega, eden za vse. Zavedali smo se, da smo bogati, ker imamo menažke, imamo žlice, čutarice, imamo nahrbtnike z odejo in šotornim krilom, nekateri tudi suknje. Zavedali pa smo se predvsem, da bodo sotrpini kradli in zato: pozor. Zelo nam je koristilo, da smo se tako organizirali. Marsikatera bridka bi nas bila sicer doletela. Potem pa smo zaspali, a eden je ostal vedno buden. Spali smo skoraj štiri ure.

Okoli poldne je moralo biti, ko so nas kozaki spravili na noge, da gremo »na kašo«. In res smo dobili po polno menažko ješprena. Čeprav je bil brez masti in prav malo soljen, je bil prvovrsten, saj je bil kuhan in topeč. A kdor ni imel menažke? Pustil sem enemu polovico ješprenja, da je izpraznil menažko, a je nisem dal iz rok. Previdnost je kar dobra stvar. Vrnili smo se »na step«, kjer smo bili prej, samo bliže nekega studenca. Dobro smo se umili.

Po par urah so nas kozaki razvrstili v osmerostope in smo šli. Moja desetina v celoti. V koloni pa nas je bilo kakih 4.000. En kozak spredaj, po dva ob vsaki strani in dva od zadaj, to je bila vsa naša straža. Oni na konjih, mi peš po cesti s precej globokim, posušenim blatom. Sonce pa toplo. Dobro, da smo imeli čutarice polne vode. Opozoril sem fante, naj štedijo z vodo in naj si jo delijo na bolj redke, majhne požirke. Kozaki na konjih s puško čez hrbet so bili kot lovci, v rokah pa so imeli nagajke. »Skarej, skarej!« Hodili smo vsaj 6 km na uro, medtem ko dela vojaščina navadno le štiri kilometre na uro. Od glave kar teče, celi smo znojni. Neki sotrpini spredaj je opazil ob poti poljski vodnjak.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

ŠPORTNO SREČANJE

V začetku preteklega tedna se je mudila v Trstu športna delegacija SR Slovenije, ki se je razgovarjala s športnimi predstavniki naše dežele o športnem sodelovanju med Slovenijo in Furlanijo-Julijsko krajino. Ob tej priložnosti je tudi tukajšnji italijanski jutranji dnevnik objavil nekaj števil, ki kažejo, kako važno vlogo igra šport v Sloveniji in kako daleč so že Slovenci v razvoju k resnično športnemu narodu.

Športna delegacija pa se je sestala tudi z zastopstvom slovenskih zamejskih športnikov, med katerimi so bili tudi predstavniki »Bora«. To zanimanje za slovenski zamejski šport in njegove probleme je ugodno odjeknilo med našimi zamejskimi športniki. Ti si tudi želijo še večjega športnega sodelovanja med našo deželo in Slovenijo, četudi se lahko reče, da so bili začetki že storjeni in da je vsa stvar v razveseljivem ravoju.

ZAKAJ V GOZD?

Vzhodnonemški nogometaš Michael Polyvka, srednji napadalec moštva »Karl Zeiss« iz Jene, je izginil v Stockholmu, malo pred tekmo, v kateri bi se bilo moralo pomeriti njegovo moštvo z nekim stockholmskim nogometnim moštvom. Policija je izjavila, da je Polyvka najbrž odpotoval v Zahodno Nemčijo, da bi tam zaprosil za politično zavetje.

Prejšnji teden pa so izginili trije poljski nogometaši iz hotela v nekem kraju v srednji Švedski. Kot se zdi, so se skrili v gostih gozdovih v okolici.

Clovek lahko razume, zakaj so pobegnili. Toda zakaj so se morali skriti v gozdih? Švedska je vendar svobodna država in beguncev ne vrača. To pa je že področje posebne panoge psihologije — psihologije strahu in nezaupanja v vsakršno zakonito oblast.

ZA NAPREDEK SLOVENSKEGA ZIMSKEGA ŠPORTA

Pred kratkim je bil v Ljubljani letni občni zbor (to besedo je zdaj, kot se zdi, nadomestila tuja beseda skupščina tudi pri športnikih) Hokejske zveze Slovenije. Na njem so ugotovili, da je dosedanjih pet hokejskih klubov v Sloveniji premalo, če hoče slovenski hokej ohraniti in povečati svojo sedanjo kvaliteto. Zato bodo skušali oživiti hokejske klube, ki so zadnji čas životariji le še na papirju, ali pa so že povsem zamrli. To se bo verjetno najprej zgodilo v Celju, kjer bodo letos končno dobili umetno ledeno ploskev, na katero že dolgo čakajo.

Na občnem zboru so še vsi strinjali v želji, da bi kmalu dobili umetno ledeno ploskev tudi v Mariboru.

Slovenski hokejski strokovnjaki so se odločili za češko hokejsko šolo, skušali pa bodo vzgojiti tudi lastne trenerje, ker si vsi hokejski klubi ne bodo mogli privoščiti čeških trenerjev. Iz hokeja bo skušala narediti Hokejska zveza Slovenije množičen šport. Ze mnogokrat je bilo ugotovljeno in poudarjeno, da ta moški šport slovenski mladini zelo prija. Zato se ga je tudi že pravkar oprijela, četudi mnogokrat ni bilo veliko materialnih pogojev za to, zlasti ne denarja. Skušali bodo poživiti tudi hokej na kotalkah.

Izvoljen je bil nov izvršilni odbor Hokejske zveze Slovenije, katerega bo vodil odslej ing. Marijan Luxa.

RAZPIS SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA

SPDT priredi za 20-letnico obnove društva natečaj »PLANINE V SLIKI IN BESEDI« s katerim naj se v treh odsekih — literarnem, filmskem in fotografskem — ponovno poudari najnost in življenjskost planinske misli. V ta namen namerava, na slavnostni akademiji prikazati dela nagrajenih avtorjev.

Motivika predloženih del je popolnoma svobodna z edinim pogojem, da je v kakršnikoli zvezi s planinstvom ali alpinistiko. Predložena dela bodo ocenjevale komisije, ki jih bo imenoval prireditelj. V vsaki komisiji bo po en predstavnik društva. Odločitve komisije so nepreklicne.

Poslana dela morajo biti opremljena z geslom. Priložen mora biti zaprt ovitek, na katerem je ponovljeno geslo, v ovitku ime avtorja. Vsa dela je treba poslati v Tržaško knjigarno v Trstu najkasneje do 30.IX. 1966.

ŽENA IN DOM

ZENSKÉ, SODELUJTE V BOJU PROTI RAKU

Pred enim letom se je pričela tudi na Tržaškem sistematična in obsežna akcija za preventivni boj proti raku. Pri tej akciji sodelujejo socialne in verske organizacije, da bi pomagale zdravstveno vzgojiti prebivalstvo.

Se posebej je namenjena ženskam, kajti eno najpogostejših rakastih obolenj je rak na materničnem vratu. Znanstveniki in raziskovalci so osredotočili svoj boj proti ter rakastim obolenjem zato, ker so statistike pokazale, da od sto rakastih obolenj na ženskih spolnih organih odpade 57 primerov na maternični vrat.

Seveda so pobudniki te masovne akcije nateleteli na malomarnost, strah in druge predsodke, ki otežkočajo njihovo delo pri preventivnem odkrivanju te hude bolezni. Potrebni so bili zato, direktni stiki zdravnikov z ženskami vseh slojev in starosti, kar se dogaja v obliki obširnih razprav in predavanj, ki naj prepričajo ženske, da je potrebno njihovo lastno sodelovanje v boju proti raku.

Ravnatelj Centra za diagnozo in zdravljenje rakastih obolenj, profesor Lovenati, je izjavil glede tega: »Naš organizem je sestavljen iz celic; rak pa je prav bolezen celic, torej se lahko pojavi na katerem koli organu, vendar postopna spre-

membra celic iz zdravih v bolne traja tudi od 15 do 25 let. S stalnim proučevanjem celic našega organizma bi lahko ugotovili prve znake sprememb (ko bolezen še ne obstaja) in bi mogli z zdravstvenimi ukrepi preprečiti nadaljnje razvijanje teh sprememb in s tem tudi nastanek rakastega obolenja. Medtem ko je nemogoče ali zelo težko preučevati celice določenih organov, kot na primer možganov, želodca in drugih, z lahkoto preučujemo celice ki sestavljajo maternični vrat; te celice se namreč s stalnim izločanjem, tudi pri zdravi ženski, izločajo skozi nožnico.«

Poziv, ki ga naslavlja zdravnik ženskam, je tale: Od 21. leta naprej naj dajo vse ženske redno, enkrat na leto, analizirati sestavo izločanjskozi nožnico. Kot smo že omenili, traja sprememba celic iz zdravih v bolne od 15 do 25 let; s tem je dokazana možnost, da ženska ne bo nikoli zbolela za rakom na materničnem vratu, če bo šla vsako leto na pregled.

V Trstu deluje taka posvetovalnica v ulici G. Vasari št. 3q že od julija 1965. Postopek je zelo enostaven, odgovor pa dobi vsaka ženska v roku enega tedna v zaprti kuverti.

Ob koncu naj še enkrat opozorimo vse ženske na važnost tega novega odkritja in te nove pobude zdravniške znanosti ter jih pozivamo, naj sodelujejo pri preprečevanju te hude bolezni.

SOLSKE RAZSTAVE

RAZSTAVA NA ROJANSKI OSNOVNI ŠOLI je bila najbrž prirejena in namenjena le domačemu krogu, saj je bila odprta samo 28. t. m., in sicer od šolske maše do 13. ure istega dne. Zato so si razstavo lahko ogledali le starši, ki so ob istem času lahko razpolagali s prostim časom.

Pravzaprav, čemu šole prirejajo razstave vseh šolskih izdelkov? Prvič zato, da se starši lahko prepričajo o delovanju šole in napredku lastnih otrok, drugič, da si tudi učiteljstvo sosednjih šol lahko ogleda razstavljena dela ter si ob njih dopolnjuje znanje v ročnem delu. Mnogo je pa tudi takih, ki nimajo osebnih stikov s šolo, toda prav radi obiskujejo šolske razstave in prireditve.

Marsikaj lepega je bilo tudi na rojanski razstavi. Neoporečne so bile vse razstavljene risbe in tudi tiste, zbrane v lepo okrašenih mapah. Izdelane so bile v akvarelu, v voščenkah, s tušem. Učenci V. razreda so jih že med letom odposlali in se udeležili raznih razpisanih natečajev. Vsi učenci ne glede na razred so pokazali veliko zanimanje do risanja, zato so prav vse risbe izrazile nekaj svojstvenega in pomembnega. K temu so sledili lepi reliefi zemljepisnih osnovnih pojmov iz mavca in plastelina, ki so otrokom jačili spomin na naučeno. Obilo potrpežljivosti je bilo treba pri sestavljanju riževnega barvnega mozaike.

V uporabo so prišle porcelanaste ploščice, katere so učenci okrcsili s slikami v oljnatih barvah, z lepljenjem raznobarnih suknenih krpic. Videli smo kompozicije v črnem in belem, reliefje v kompozicijah barvanega in modeliranega plastelina. Skrbno in lično so bili izdelani ornamenti na vazicah. Zvezki vsakega učenca, zbrani v mapah, so dopolnjevali razstavo.

Različnih ubodov (gumbniških, stebličnih in drugih) so se deklice posluževale v dovršenih prtičih in prtih. Na stoličkih so gospododale ponosno kvačkane blazine. Več je bilo tudi drugih ženskih ročnih izdelkov.

Zeleli bi, da bi v bodoče šola določila več časa za ogled razstave in s tem dala možnost za čimvečji obisk.

Otrokom in učiteljstvu želimo vesele počitnice.

— starši —

OSNOVNA ŠOLA NA KATINARI je razstavila na šolski razstavi dne 26. in 27. t. m. skupno 334 grafičnih in ročnih del, ki jih je med letom izdelalo 44 učencev. Lep obračun ob koncu šolskega leta!

Dela so bila skrbno razstavljena v treh prostorih. Do vsakega še tako majhnega predmeta je imelo oko prost dostop. V vsakem gledalcu je razstava pustila upravičen vtis popolnega in pristranskega odnosa učiteljskega zbora do otrok in staršev, kar je prvi pogoj do vzajemnosti za dosedaj skupnega smotra pri vzgoji otroka, sicer bi se dela ne predočila v tako dopolnjeni celoti.

Med ročnimi deli so prednjačili prti v okusno ustrezajočih barvah in stopnji primernih vbo-dih.

Na lepem prtju s šestorico enako delanih prtičev je bil pripet listič »Coretti Ivan — IV. razred. Povprašal sem po avtorju in kmalu se je predstavil prijazen fantič in na vprašanje potrdil, da je sam spretno vbadal z iglo ter pri tem štel določeno število luknjic v primernem blagu ter v križcih dopolnil izbrani okrasek. Zaupal mi je tudi, da bo prt s prtiči podaril sestri »v balo«, ki je starejša od njega. Pa tudi dečki in deklice I. razreda so izdelali lepo število prtov in prtičev v tkaničnem vbođu pod vodstvom učitelja! Učenci vseh razredov so pokazali, da so med šolskim letom uspešno sledili besedi marljivega učiteljstva, kateremu so starši tudi hvaležni.

Po lepih in bogatih prtičih, prtih, rjuhah v lepim motivih, sestavljenih iz raznih enako umerjenih nežnih ubodov, kakor tudi kvačkanih volnenih majc in šal je soditi, da je šola staršem pri srcu in, da gre tudi njim pristrana pohvala za globoko razumevanje do šole. Lepa zbirka steklih lesenih in barvanih ornamentov dokončanih okras-kov s toplomerom bodo darila za mamice in očke ob koncu šolskega leta. Najnovejšje izdaje so bile butarice v narodnih okraskih, lutke iz žice v kvačkanih oblekah iz barvane rafije, kakor tudi lično izdelana stola za cvetice iz leskovih šibic, katere so vzbujale posebno pozornost obiskovalca. Lepa so bila tudi obešala za ključce in

(Nadaljevanje na 10. strani)

Strahotna postelja

WILKIE COLLINS

Ne da bi počakal, da pridem do sape, in ne da bi si obrisal mrzli pot z obraza, sem se v hipu dvignil na kolena in opazoval baldahin. Bil sem kot hipnotiziran od nje. Tudi če bi bil v tistem hipu zaslišal stopinje za seboj, bi se ne bil mogel obrniti, in če bi se mi bila ponudila čudežna prilžnost za beg, bi se ne bil mogel zganiti, da jo izkoristim. Vse življenje v meni je bilo tisti trenutek osredotočeno v mojih očeh.

Ves baldahin s franžami naokrog se je nižal in nižal, tako da končno ni bilo več prostora niti za prst med njim in posteljo. Potipal sem stranice baldahina in odkril, da je bilo tisto, kar se je zdelo od spodaj naraven lahek baldahin nad ogromno posteljo, v resnici debela in široka slamnjača, ki je bila zakrita z obšivki in franžami. Ozrl sem se navzgor in opazil na vrhnji strani baldahina velik lesen vijak, ki ga je porival navzdol, po sistemu navadnih stiskalnic, namenjenih za stiskanje kakršnekoli večje mase. In tisti nekdo, ki jo je upravljal, je moral biti skrit v zgornjem prostoru. Strašni mehanizem se je gibal brez najmanjšega šuma. Niti najrahljeje ni zaškripal, ko se je nižal nad posteljo, in tudi od zgoraj ni bilo slišati najmanjšega šuma. V tej smrtni in strahotni tišini sem imel pred seboj — in to v devetnajstem stoletju in sredi kulturnega Pariza — tak stroj za skrivno ubijanje ljudi z zadušitvijo, kot si ga je bilo možno predstavljati samo v mučilnicah srednjega veka. Komaj sem si upal dihati. Vendar pa se mi je vrnila sposobnost razmišljanja in v hipu sem si bil na jasnem o vsej morilski zaroti proti meni, v vsej njeni grozotnosti.

V skodelici kave, ki mi jo je bil dal piti tisti starec, je bilo mamilo, a bilo ga je preveč, in prav v preveliki dozi mamila je bila moja rešitev. Povzročila mi je vročico, ki mi ni dala zaspati. Če bi bil zaspal, bi me bil ta peklenški mehanizem zadušil. Kako lahkomišeln sem bil, da sem se dal zvažiti tistima dvema lopovoma v ta prostor. Da bi se polastila mojega denarja, sta me hotela v spanju umoriti. Bogue koliko ljudi, ki so tudi dobili v igri, je že spalo v tej strahotni postelji, pa jih ni nihče več videl ali slišal o njih. Zgrozil sem se ob misli na to.

Pri tem pa sem nepremično opazoval morilski baldahin. Ostal je pritisnjen na posteljo kakih deset minut, kolikor sem mogel presoditi, nakar se je začel spet gibati navzgor. Lopov, ki je vrtel vijak tam zgoraj, je bil gotovo prepričan, da je že dosegel svoj namen. Ko je pridrsel baldahin po štirih stebrih navzgor, se je tudi že dotikal stropa, tako da ni bilo videti niti luknje niti vijaka. Postelja je postala na videz spet čisto navadna postelja, baldahin navaden posteljni baldahin. Niti tisti, ki bi sumil, da nekaj ni v redu, bi ne prišel na misel, da se skriva za tem kaka nevarnost.

Sele tedaj sem se lahko premaknil, se dvignil s kolen in se oblekel. Razmišljal sem, kako bi lahko pobegnul. Bil sem gotov, da me bodo umorili, če se bom z najmanjšim šumom izdal, da se naklep, da bi me zadušili, ni posrečil. Morda sem že povzročil šum? Dolgo sem poslušal pri vratih,

a nič se ni zganilo. Nobenih stopinj, nobene luči ali šumov v prostoru nad menoj. Vladovala je največja tišina.

Zvečer sem bil zavlekel pred vrata, poleg tega, da sem jih bil zaklenil in zapahnil, tudi veliko leseno skrinjo, ki sem jo našel pod posteljo. Te skrinje, ki je verjetno služila za to, da so vanjo skrili zadušene ljudi — in ob tej predstavi me je kar zabelelo — bi nikakor ne mogel odmakniti brez šuma in razen tega je bilo tudi blazno misliti na to, da bi mogel pobegniti skozi hišo, katere ulična vrata so bila zdaj ponoči zaklenjena. Ostala mi je samo ena možnost — okno.

Po prstih sem se splazil do okna in ga začel ogledovati. Moja soba je bila v prvem nadstropju in je gledala v ozko stransko ulico. Previdno sem dvignil roko in skušal odpreti okno, v zavesti, da je vse odvisno od tega, če se mi ga bo posrečilo odpreti brez šuma. Kakor hitro bi kaj zaropotalo, bi bil izgubljen!

Potreboval sem najmanj pet minut, ki pa so se mi zdele zaradi živčne napetosti dolge pet ur, preden sem ga odprl. Posrečilo se mi je, da sem ga odprl tiho in spretno kot vlomilec. Nato sem se ozrl navzdol. Če bi skočil, bi se skoraj gotovo ubil na kamnitem tlaku. Ozrl sem se na zid na obeh straneh okna in opazil na levi strani žlebcno cev, ki je bila napeljana prav blizu okna. V hipu, ko sem zagledal tisto cev,

sem vedel, da sem rešen. Prvič, odkar sem bil opazil, kako se baldahin niža nad menoj, sem olajšano zadihal.

Morda bi se komu zdelo, da je bila pot rešitve, ki sem jo odkril, težka in nevarna, toda meni ni prišlo na misel, da bi moglo biti nevarno, če bi po žlebcni cevi zdrsnil na tla. Že od nekdanj sem bil navajen telovaditi, da sem si ohranil telesno spretnost, in sem bil izkušen plezavec. Vedel sem, da se lahko zanesem na svoje roke in noge, tako v plezanju navzgor kot v plezanju navzdol. Že sem iztegnil eno nogo skozi okno, ko sem se domislil robca z denarjem pod vzglavnikom. Ni mi bilo toliko do tistega denarja, toda maščevalnost me je gnala, da ne prepustim lopovom niti plena, ko jim bo že žrtev ušla. Tako sem se odplazil nazaj k postelji in si s kravato privezal težki robec na hrbet.

Ravno ko sem končal s tem, se mi je zadelo, da slišim dihanje pred vrati. Spet me je prevzela groza, ko sem prisluškoval. Toda ne, še vedno je ostalo vse mrtvaško tiho; slišal sem bil le nočni piš, ki je vel v sobo. Naslednji hip sem bil spet pri oknu in hip nato sem se že z rokami in koleno trdno oklepal žleba.

Tiho in mirno sem zdrsnil na tla in takoj stekel na vso sapo proti policijski prefekturi, o kateri sem vedel, da je v bližini. Našel sem podprefekta in več njegovih podrejenih, ki so imeli ravno nek posvet. Ko sem jim začel pripovedovati svojo zgodbo, še ves zasopihan in v slabi francoščini, mi najprej niso hoteli verjeti.

»Vi ste pijani, gospod,« so mi rekli.

(Dalje)

Tisočletnica katoliške Poljske

Danes teden so se začele v Varšavi osrednje slovesnosti v počastitev tisočletnice, odkar se je poljski narod pridružil katoliški Cerkvi. Komunistične vladne oblasti se čim bolj trudijo, da bi omejile prevelike zunanje manifestacije večine katoliških državljanov. Prepovedale so vsako procesijo s kipom Marije Čenstohovske. Niso pa mogle udušiti velikanskega navdušenja katoliških množic, posebno ne v Varšavi, kjer so se vršile zaključne slovesnosti.

Kardinal Wyszyński je otvoril v četrtek popoldne v cerkvi sv. Križa razstavo ob »Tisočletnici pokristjanjenja Poljske«.

Ob tej priložnosti je imel govor o doprinosu katoliške Cerkve k narodnostnim, kul-

turnim in socialnim dobrinam Poljske. Nato se je razvil slovesen kardinalov vhod v baziliko svetega Janeza. Ker je bila procesija prepovedana, so primasa spremljali po ulicah le vsi poljski škofje, 68 po številu, in mnogo duhovščine. Na tisoče vernikov je stalo na pločnikih in so metali cvetje na pot. V natlačeni katedrali je bila slovesna služba božja, katero je tudi izven cerkve spremljala po zvočnikih tisočera množica. Do tedaj je še vse mirno potekalo; kljub razburjenemu ozračju zaradi ostrih vladnih odredb.

V nedeljo se je pa iskra vžgala. Dopolne so zopet bile slovesnosti v katedrali. Značilen je bil govor vratislavskega nadškofa Boleslava Komineka, katerega je namestnik pridobiti vladni predsednik Gomulka na svojo stran ter razbiti enotnost poljskih škofov okrog kardinalove osebe. Monsinjur Kominek je javno zavrnil vse take poskuse ter je poudaril, da so vse kardinalove pridige in izjave polne ljubezni in odpuščanja do vseh, ki ga napadajo in obrekujejo.

Zvečer je okrog pet tisoč katoliških mladincev vzklikalo pred kardinalovo palačo in ponavljalo Wyszyńskijev poziv: »Odpuščajmo, odpuščajmo!« Policija je skušala z gumijevkami razpršiti množico. Takrat se je skupina demonstrantov usmerila proti sedežu komunistične stranke. Prišlo je do spopadov s policijo in s komunističnimi aktivisti, ki so vpili »Dol z Wyszyńskim!« Dan, ki bi moral potekati v duhu proslave »Kraljice katoliške Poljske« se je končal na pritisk uradne manjšine s — policijskimi gumijevkami.

ŠOLSKE RAZSTAVE

(Nadaljevanje s 9. strani)

brisače, katerim so učenci poskrbeli primerne karikature.

Lepo je pristojala zbirka ličnih in pomembnih risb, v katerih so drobne ročice pokazale, kako otrok vidi naravo in kaj so se v šoli učili v zemljepisnih in zgodovinskih urah. Na nesimetrično razvrščenih mizicah poleg omenjenih izdelkov so bili postavljeni razni podstavki in božični motivi iz smrekovih vejic in češarkov. Vmes smo videli tudi stojala v železnem ogrodju, v katere so učenci dopolnili z živobarvnimi plastičnimi trakovi in vrvicami. Tudi sestavljenke ali lepljenke v raznobarnih krpicah so opozarjale na okusne in preproste izdelke, ter na iznajdljivost skrbnega učiteljsstva. Omeniti je tudi, kar so otroci pripravili, bodo mamice poskrbele za primerno uporabo.

Katinarci, Lonjerci vsi, tudi tisti, ki nimajo dolžnostnih obveznosti do šole so v razveseljivem številu obiskali in si do potankosti ogledali skrbno pripravljeno razstavo ter izrekli učiteljskemu zboru iskrene čestitke.

— oče —